

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-65/20 - 1

Kohtuasi C-65/20

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

7. veebruar 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

21. jaanuar 2020

Hageja, apellatsioonkaebuse esitaja ja kassatsioonkaebuse esitaja:

VI

Kostja, vastustaja apellatsioonimenetluses ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) tegi kassatsioonikohtuna [...] kohtuasjas, mille pooled on hageja VI [...] *versus* KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, Wien [...], [...] seoses 6338,84 euro suuruse hüvitise [...] ja tuvastamise nõudega, menetledes kaebaja kassatsioonkaebust apellatsioonikohtuks oleva Handelsgericht Wiener (Viini kaubanduskohus) 18. aprilli 2019. aasta otsuse peale, [...] millega jäeti muutmata Bezirksgericht für Handelssachen Wiener (Viini esimese astme kaubanduskohus) 31. juuli 2018. aasta otsus [...], järgmise

kohtumääruse:

I. Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“) esitatakse ELTL artikli 267 alusel järgmine eelotsuse küsimus: **[lk 2]**

Kas nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1985, L 210, lk 29, ELT eriväljaanne 15/01, lk 257) artiklit 2 koosmõjus artikliga 1 ja

artikliga 6 tuleb tõlgendada nii, et (puudusega) tooteks võib pidada ka paber kandjal päevalehte, mis sisaldab sisuliselt ebaõiget tervisesoovitust, mille järgimine tekitab tervisekahjustuse?

II. [...] [menetluse peatamine]

PÕHJENDUS

1. Asjaolud

Kostja on ajalehe „Kronen-Zeitung“ piirkondliku väljaande omanik ja (enda sõnul) väljaandja. Vastavalt ajakirjandusseaduse (Mediengesetz, *BGBI* nr 314/1981, muudetud redaktsioon *BGBI* I nr 49/2005) § 1 lõike 1 punkti 8 alapunktile b on ajakirjandusväljaande omanik muu hulgas isik, kes kujundab ajakirjandusväljaande sisu ning korraldab või laseb korraldada selle väljaandmist ja levitamist.

Kostja avaldas 31. detsembril 2016 kõnealuses ajalehes, nimelt selle „Österreich“ („Austria“) osas sisalduvas rubriigis „Hing'schaut und g'sund g'lebt“ („Heida pilk peale ja ela tervislikult“) raamituna autori „Kräuterpfarrer Benedikt“ („ravimtaimi tundev preester Benedikt“) artikli pealkirjaga „Schmerzfrei ausklingen lassen – Eine Auflage aus geriebenem Kren“ („Leevenda valu – riivitud mädarõika kompress“). Artikli tekst oli järgmine:

„Reumavalu leevendamine

Jämedalt riivitud mädarõigas võib aidata leevendada reumavalu. Valutav [lk 3] koht määratakse esmalt sisse viskoosse taimeõli või searasvaga, seejärel kantakse peale riivitud mädarõigas ja surutakse vastu nahka. Selline kompress võib jääda nahale kaheks kuni viieks tunniks, pärast seda tuleb see eemaldada. Kompress on valu leevendava toimega.

Artiklis nimetatud aeg mädarõikakompressi pealhoidmiseks on vale: õige on kaks kuni viis minutit, mitte kaks kuni viis tundi. Artikli kirjutas ordu liige „Kräuterpfarrer“ („ravimtaimi tundev preester“), kes võttis nimeks „Benedikt“. Nimetatud preester on teinud koostööd ühe teise „ravimtaimi tundva preestriga“, kes on juba surnud, ning ta on avaldanud ravimtaimede kohta loendamatul hulgal kommentaare ja nõuandeid nii trükimeedias kui ka raadio- ja televisioonisaadetes. Ta on kirjutanud ravimtaimedest kaks raamatut ja kostja päevalehe asjaomases veerus ilmuvad iga päev tema artiklid ravimtaimede kohta.

Hageja on ajalehe „Kronen-Zeitung“ tellija, kes luges kõnealust 31. detsembril 2016 ilmunud artiklit. Lähtudes sellest, et artiklis märgitud pealhoidmisaeg on õige, tegi hageja oma vasaku jala hüppeliigsele artiklis kirjeldatud mädarõikakompressi. Kompressi jättis ta peale ligikaudu kolmeks tunniks ja eemaldas selle alles siis, kui tekkinud olid tugevad valud. Mädarõikas sisalduv tugevatoimeline sinepiõli oli põhjustanud toksilise kontaktreaktsiooni.

2. Õigusnormid

Eelotsusetaotlusega esitatakse küsimus, kuidas tõlgendada nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiivi 85/374/EMÜ [lk 4] liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1985, L 210, lk 29, ELT eriväljaanne 15/01, lk 257) artiklit 2 koosmõjus artikliga 1 ja artikliga 6.

Direktiiv 85/374/EMÜ võeti Austrias üle tootevastutusseadusega (Produkthaftungsgesetz, *BGBI* nr 99/1988, viimati muudetud *BGBI* I nr 98/2001). Tootevastutusseaduse määravad sätted on sõnastatud järgmiselt:

„§ 1. (1) Kui puudusega toode põhjustab inimese hukkumise, kehavigastusi või tervisekahjustusi või muu asja kui toote kahjustusi, on kahju kohustatud hüvitama

1. ettevõtja, kes toote tootis ja turule lasi,

[...]“

„§ 3. Tootja (§ 1 lõike 1 punkt 1) tähendab valmistoote valmistajat, mis tahes tooraine tootjat või koostisosa valmistajat ja iga isikut, kes tootel oma nime, kaubamärki või muud selgesti eristatavat tunnust kasutades esineb selle tootjana.“

„§ 4. Toode on mis tahes vallasasi, isegi kui see on teise vallasasja osa või on liidetud kinnisasjaga, sealhulgas energia.“

„§ 5. (1) Toode on puudusega, kui see ei taga isikule põhjendatult oodatavat ohutust, võttes arvesse kõiki asjaolusid, kaasa arvatud

1. toote esitlemine,
2. toote kasutamiseviis, mida võib põhjendatult eeldada,
3. toote turulelaskmise aeg. [lk 5]

[...]“

3. Poolte nõuded ja väited

Hageja esitab kassatsioonimenetluse seisukohast olulises osas nõude mõista kostjalt välja 4400 euro suurune kahjuhüvitis [...] ning tuvastada, et kostja vastutab kõikide „praeguste“ ja tulevaste kahjulike tagajärgede eest, mis hagejal tekkisid või võivad tekkida 31. detsembril 2016 toimunud vahejuhtumi tõttu. Hageja on ajalehe „Kronen-Zeitung“ tellija. Autori „Kräuterpfarrer Benedikt“ („ravimtaimi tundev preester Benedikt“) artiklis antud juhis sisaldas kostja trükiviga, millest tulenevalt oli soovituslik aeg kompressi pealhoidmiseks liiga pikk. Hageja lähtus kostja soovitustest ja hoidis kompressi peal nii kaua nagu artiklis soovitatud, mistõttu tekkisid tal rasked kehavigastused. Hageja esitab eelkõige hüvitise nõude (summas 4400 eurot). Välistatud ei ole püsivad tagajärjed

ja muude hilisemate tagajärgede teke, millest tulenevalt palub hageja tuvastada kostja vastutus.

Kostja esitas vastuväite, et ta on ajalehe „Kronen-Zeitung“ omanik ja väljaandja. „Kräuterpfarrer Benedikt“ („ravimtaimi tundev preester Benedikt“) ei ole tema organ ega tema esindaja. Nimetatud isik on sihtasutuse liige, väline ja tunnustatud ekspert ravimtaimedega ravimise alal. Kostja on seni saanud tema hinnanguid alati usaldada ja talle ei ole teada analoogilisi „kahjujuhtumeid“. Kõnealusel veerus anti lugejatele tasuta nõu ja sellega ei olnud seotud kasumi saamise kavatsust ega ootust. Kõnealusel ajalehe piirkondlik väljaanne kuulub kollase ajakirjanduse hulka, kostja ei ole artikli õigsust kinnitanud. Kostja keeldub võtmast vastutust kehavigastuste ja nende tagajärgede eest.

Kassatsioonimenetluse seisukohast olulises osas jättis esimese astme kohus [lk 6] 4400 euro suuruse kahjuhüvitise [...] ja tuvastamise nõude rahuldamata. Kostja tellis kõnealusel artikli ravimtaimedega ravimise eksperdilt, kes on kirjutanud mitu raamatut ja avaldanud eri ajakirjandusväljaannetes sellel teemal loendamatul hulgal kommentaare ja nõuandeid. Kui eeldada, et kompressi pealhoidmise aja märkis väärtalt juba autor, siis tuleb märkida, et kostjal ei ole alust käsikirju või artikleid kontrollida. Kuna artikli autor oli ravimtaimedega ravimise ekspert, siis ei saa teda pidada hooletult või teadlikult ohtlikult tegutsevaks isikuks tsiviilseadustiku üldosa (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch) § 1315 tähenduses. Kui artikli autor esitas artikli õigete andmetega, kuid trükiviga tekkis hiljem kostja juures, vastutab kirjastus vaid juhul, kui ta on kinnitanud oma trükise sisulist õigsust. Kohtus on tuvastatud, et kostja ajakirjandusväljaanne kuulub kollase ajakirjanduse hulka. Selles antakse teavet pigem lühikestes artiklites ning meelelahutuslikul või lihtsal ja kergesti arusaadaval viisil, mitte aga leheküljepikkuste teaduslike käsitlustena. Ka lugejate ootus on seega teistsugune kui teadusliku artikli, erialajakirja või erialateose puhul. Seega ei saa lähtuda sellest, et kostja oleks kinnitanud artikli sisulist õigsust. Järelikult ei too artiklis märgitud vale pealhoidmise aeg kaasa kostja vastutust.

Apellatsioonikohus ei rahuldanud hageja apellatsioonkaebust. Kohus märkis, et esimese astme kohtu menetluses viitas hageja kostja kui [lk 7] „tootja“ „tootevastutuse“ puhul üksnes süüst sõltuvale vastutusele, millest tulenevalt „ei olnud kostjale ega esimese astme kohtule teada, et kostja kui tootja vastu tuginetakse tootevastutusseaduse alusel ka süüst sõltumatult“. Apellatsioonimenetluses rikub hageja oma väidetega, mis puudutavad kostja vastutust tootevastutusseaduse alusel, menetluse uuendamise keeldu. Peale selle ei nähtu hageja märkustest apellatsioonimenetluses, et esimese astme kohtu õiguslik hinnang oleks olnud vale.

Hageja esitas selle otsuse peale kassatsioonkaebuse, millega ta palub hagi rahuldada; teise võimalusena esitab ta tühistamise nõude.

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) otsustab kassatsioonimenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule kohtuasjas otsuse tegemise seisukohast olulise liidu õigust puudutava küsimuse.

4. Eelotsuse küsimuse põhjendus

4.1. Apellatsioonikohtuga (ja ka kostjaga) ei saa nõustuda selles, et hageja ei ole esimese astme kohtu menetluses esitanud piisavalt faktiväiteid kostja vastutuse kohta tootevastutuse seaduse alusel. Hageja väitis esimese astme kohtu menetluses, et ta on kostja ajakirjandusväljaande tellija ja et selles väljaandes sisalduva väära soovitus tõttu tekkisid tal rasked kehavigastused. Ka esimese astme kohtu sedastuste põhjal saab teha järeldused, mis puudutavad nii toodet (ajalehe „Kronen-Zeitung“ piirkondlik väljaanne), ajalehe omanikku ja väljaandjat (kostja), kes avaldas artikli, valmistab toote ja lasi selle turule, kui ka hageja kehavigastusi [lk 8] (toksiline kontaktreaktsioon). Seega on täidetud kõik tingimused, mille alusel hinnata süüst sõltumatult vastutust tootevastutusseaduse alusel, olgugi et esimese astme kohtu menetluses esitas hageja kostja vastutuse kohta just sellised väited, mis puudutasid süüst sõltuvat vastutust. Erinevalt apellatsioonikohtu hinnangust ei ole rikutud tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 482 kohast menetluse uuendamise keeldu, kui hageja tugineb apellatsioonimenetluses tootevastutusseaduse alusel eelkõige kostja kui tootja vastutusele.

4.2. Tootevastutusseaduse ja eelkõige selle § 4 tõlgendamise suhtes kehtib direktiiviga kooskõlas oleva tõlgendamise nõue [...]. Vaidluse all on küsimus, kas päevalehe väljaandja või omanik, kes korraldas artikli avaldamise, vastutab direktiivi 85/374/EMÜ (ja tootevastutusseaduse) alusel ajalehe ebaõige sisu eest.

Direktiivi 85/374/EMÜ artikli 2 esimese lause kohaselt tähendab „toode“ kõnealuse direktiivi kohaldamisel kõiki vallasasju, isegi kui need on liidetud teise vallas- või kinnisasjaga. Tootevastutusseaduse § 4 kohaselt on toode mis tahes vallasasi, isegi kui see on teise vallasasja osa või on liidetud kinnisasjaga, sealhulgas energia.

Ühes osas (saksakeelsest) õiguskirjandusest leitakse, et teabekandjate vastutus piirdub kahjuga, mille on põhjustanud teabekandja füüsilisel kujul (nt raamatu mürgised [lk 9] kaaned või mürgine trükivärv). Teises osas leitakse, et tootevastutus on kohaldatav ka puudusega sisu korral. Vastutajatena tulevad kõne alla kirjastus, autor ja trükikoda [...]:

Selle poolt, et raamatu tootja, väljaande omanik või kirjastaja vastutab ka teose sisu eest, räägib argument, et trükist ostetakse selle sisu pärast, mitte aga (rohkem või vähem kaunilt kokku pandud) paberivirna pärast, ja et tarbijad ei oota tootelt mitte ainult seda, et trükisest ei turrta välja klambreid, mis võivad neid vigastada, vaid et trükis annab edasi teatavat sisu. Just käsiraamatuid, juhiseid, matkaradade kaarte jmt on võimalik turustada vaid seepärast, et lõpptarbijad loodavad neist leida õigeid juhiseid. Kui raamatus või ajalehes sisalduv toiduretsept sisaldab

eksikombel teatud komponenti koguses, mis on tervisele ohtlik, oleks ebaloogiline jätta ohver hüvitisest ilma, samal ajal kui olukorras, kus samasugune liigne kogus on kogemata lisatud valmistootesse või kus tootele on lisatud vale teavet sisaldav kasutusjuhend, saab tootja vastutusele võtta [...]. **[lk 10]**

Selle vastu, et tootja vastutab vale teabe eest, räägib:

- tootevastutuse kaitse-eesmärk, mille alusel vastutatakse asja ohtlikkuse, aga mitte soovituselise ohtlikkuse eest [...],
- asjaolu, et sisu ei ole toode tootevastutusseaduse § 4 tähenduses (direktiivi 85/374/EMÜ artikkel 2), kuna sellel ei ole füüsilist kuju [...]
- asjaolu, et tootevastutuse sidumine füüsilisel kujul teabega on meelevaldne ja teave tuleb direktiivi 85/374/EMÜ kohaldamisalast välja arvata [...] ja
- kartus, et selline ulatuslik arusaam tootest, mis viib selleni, et mis tahes kirjalikus vormis sisu toob kaasa süüst sõltumatu vastutuse, „muutub piiramatuks“ [...].

Kuna küsimusele, kas päevalehe sisu saab pidada tooteks, ei anna selget ja üheti mõistetavat vastust direktiivi 85/374/EMÜ artikli 2 sõnastus, mis on omakorda määrav tootevastutusseaduse § 4 tõlgendamisel, tuleb selle selgitamist paluda Euroopa Kohtult.

4.3. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kui päevalehe väljaandjast ja omanikust kostjal on tootjana direktiivi 85/374/EMÜ alusel **[lk 11]** süüst sõltumatult vastutus oma ajalehe sisu eest, siis peaks ta põhimõtteliselt vastutama tagajärgede eest, mis tulenevad määrarõikakompressi pealhoidmise kestust puudutava eksliku soovitusel (kaks kuni viis tundi kahe kuni viie minuti asemel) järgimisest, mille tagajärjel tekkisid lugejal (hagejal) kehavigastused. Autori „Kräuterpfarrer“ („ravimtaimi tundev preester“) veeru kujundus ja sisu pealkirjaga „leevenda valu“ ajalehe toimetajaveerus jättis lugejale ja seega ka hagejale mulje, et riivitud määrarõika kompressiga saab ta teatava aja vältel reumavalu ohutult leevendada. Kui kasutamine tõi kaasa tervisekahjustuse, ei olnud direktiivi artikli 6 lõike 1 kohaselt isikule õigustatult oodatav ohutus tagatud. Kostja peaks – juhul kui ta loetakse puudusega toote (direktiivi artikkel 2; tootevastutusseaduse § 4) tootjaks direktiivi artikli 1 tähenduses (tootevastutusseaduse § 1 lõike 1 punkt 1) – vastutama hageja kehavigastuste eest olenemata sellest, kas ravi vale kestus sisaldus juba autori „Kräuterpfarrer“ („ravimtaimi tundev preester“) käsikirjas või tulenes see kostja ülekandmisveast.

5. [...] [menetluse peatamine]

[...]

Viin, 21. jaanuar 2020

[...]

[märkused]

TÖÖDOKUMENT